

**KOULUNKÄYNNIN TUKIJAKSOT JA
KONSULTAATORAKENTEIDEN SUUNNITTELU
11-13-VUOTIAILLE LASTENPSYKIATRIAN HOIDOSSA
OLEVILLE OPPILAILLE**

LOPPURAPORTTI
1.6.2018
erityisluokanopettaja, KM
Hanna Leino
KALLIOMAAN KOULU

Sisällysluettelo

1.	TOIMINNAN SUUNNITTELUVAIHE.....	3
1.1	Suunnittelupäivä lastenpsykiatrian edustajien kanssa	3
1.2	Koulunkäynnin tukijaksoihin liittyvien lomakkeiden suunnittelu, muokkaus ja käyttöönotto.....	3
2.	YHTEISTYÖ ERIKOISSAIRAANHOIDON JA PERHENEUVOLOIDEN KANSSA	4
2.1	Erikoissairaanhoido	4
2.2	Perheneuvolat	5
2.3	Nuorisopsykiatria/Järvenpään nuorisopsykiatrinen poliklinikka	5
3.	YHTEISTYÖKUNTIEN ERITYISEN TUEN ASiantuntijoiden kanssa tehty yhteistyö	5
3.1	Aloitustieto	5
3.2	Kirjeet erityisen tuen koordinaattoreille	5
3.3	Vierailut, toiminnan esittely	6
3.4	Yhteistyöpalaveri	6
4.	ALAKOULULAISTEN KOULUNKÄYNNIN TUKIJAKSOT	6
4.1	Yhteenvetoa toteutuneista koulunkäynnin tukijaksoista	6
5.	KONSULTOINTIRAKENTEIDEN SUUNNITTELU.....	8
5.1	Puhelinaika	8
5.2	Sähköpostit ja tekstiviestit.....	8
5.3	Verkostopalaverit ja kotikäynti.....	8
6.	YHTEENVETO PALAUTTEESTA	8
6.1	Aloitustieto.....	9
6.2	Tukijakso	10
6.3	Paluuvaihe.....	11
7.	HUOMIOITA, AJATUKSIA JA POHDINTAA	14
7.1	Opetuksen järjestämiseen liittyvää pohdintaa	14
7.1.1	VSOP/luokankertaaminen: STOP-merkki tai vähintään varoituskolmio	14
7.1.2	Koulupäivän lyhentäminen	14
7.1.3	Kotiopetus.....	15
7.1.4	Huoltajille paljon palavereita	15
7.1.5	Koulunkäynnin tukijaksojen tavoitteet.....	15
7.2	Moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvää pohdintaa	16
7.2.1	Yhteistyö lastenpsykiatrian kanssa.....	16
7.2.2	Yhteistyö perheneuvoloiden kanssa	16
7.2.3	Tukijaksot hoidon nivelvaiheessa.....	16
7.2.4	Ikärajat	16
7.2.5	Kotiin jääneet	17
7.2.6	Vanhempien tukeminen.....	17
7.2.7	Ei ystäviä, ei harrastuksia...ei koulua.....	17
7.3	Konsultaatorakenteiden suunnitteluun liittyvää pohdintaa	18
7.3.1	Yhteistyö lastenpsykiatrisen hoidon työntekijöiden kanssa	18
7.3.2	Autismin kirjon haasteet	19
7.3.3	Suostumuslomake.....	19
7.3.4	Lähete vai hakemus/ siirtopalaveri vai paluupalaveri?	19
7.4	Kuka ottaa huolen puheeksi? Kenellä lupa ehdottaa koulunkäynnin tukijaksoa?	19

1. TOIMINNAN SUUNNITTELUVAIHE

Alakouluikäisten koulunkäynnin tukijaksojen järjestämisen suunnittelu aloitettiin lokakuussa 2017. Alkuvaiheessa Hanna Leino haastatteli yläkoulun koulunkäynnin tukijaksojen järjestämisestä vastaavaa opettajaa, konsultoivaa erityisopettajaa ja rehtoria. Tavoitteena oli ottaa kaikki hyväksi todetut toimintamallit käyttöön myös alakouluikäisten tukijaksolaisten kanssa. Aloitusvaiheessa rehtori Mika Saatsi ja erityisluokanopettaja Hanna Leino suunnittelivat yhdessä tavoitteita ja toimintatapoja, tuntikehyksen käyttöä, toiminnan painopisteitä jne.

Päädyttiin aloittamaan tukijaksot tammikuussa 2018. Tavoitteena oli kahdeksan tukijakson toteutuminen kevätlukukaudella 2018. Todettiin, että päätavoite on koulunkäynnin tukijaksojen toteutuminen. Alakouluikäisten konsultointiin asetettiin tavoitteeksi rakenteiden suunnittelu.

Koulunkäynnin lähetekäytänteet, suostumuslomake, maksusitoumuskäytänteet ja rakenne pidettiin samanlaisena kuin yläkouluikäisillä.

Hanna Leino muokkasi konsultoivan erityisluokanopettaja Reija Laineen kanssa yläkouluikäisten suostumuslomakkeen soveltuvaksi myös lastenpsykiatriasta tulevien oppilaiden kanssa. Suostumuslomakkeeseen pyydettiin kommentit myös nuorisopsykiatri Petra Laineelta ja lastenpsykiatri Susanna Kalloselta.

1.1 Suunnittelupäivä lastenpsykiatrian edustajien kanssa

Koulunkäynnin tukijaksojen suunnittelu aloitettiin järjestämällä Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian kanssa yhteinen suunnittelupäivä 4. lokakuuta 2018. Aloituspalaveriin osallistuivat lastenpsykiatri Susanna Kallinen, sairaanhoitaja Petri Heikkilä, Kalliomaan koulun erityisluokanopettajat Esa Linna ja Hanna Leino. Rehtori Mika Saatsi osallistui suunnittelupäivän loppukeskusteluun. Suunnittelupäivän alussa esiteltiin Kalliomaan koulun yläasteikäisten koulunkäynnin tukijaksot, joista Kalliomaan koululla on usean vuoden kokemus. Hanna Leino oli yhdessä Mika Saatsin, Esa Linnan ja Reija Laineen kanssa suunnitellut alustavan ehdotuksen 11-13-vuotiaiden koulunkäynnin tukijaksojen järjestämisestä. (LIITE 1, lokak suunnittelupäivä)

Suunnittelupäivän aikana keskusteltiin tukijaksojen lisäksi yhteistyöstä lastenpsykiatrian kanssa. Sovimme, että Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatri Susanna Kallinen tiedottaa Porvoon lastenpsykiatrian poliklinikan lastenpsykiatri Heidi Somersalolle Kalliomaan koulun koulunkäynnin tukijaksoista. (LIITE 2, lokak suunnittelupäivän muistio)

1.2 Koulunkäynnin tukijaksoihin liittyvien lomakkeiden suunnittelu, muokkaus ja käyttöönotto

Ennen koulunkäynnin tukijaksojen käynnistämistä tuli suunnitella ja tehdä erilaisia lomakkeita, joita tarvitaan tukijakson eri vaiheissa tiedonsiirron, yhteistyöluopien, laskutuksen, lausunnon kirjoittamisen ja palautteen saamisessa.

- **Suostumuslomake**

Nuorisopsykiatrian ja Kalliomaan koulun yhteistyössä käytössä ollut suostumuslomake muokattiin. Hanna Leino ja konsultoiva erityisluokanopettaja Reija Laine muokkasivat nuorisopsykiatrian kanssa käytössä olevan suostumuslomakkeen myös lastenpsykiatriasta tulevien oppilaiden

kanssa käytettäväksi. Kommentteja pyydettiin lastenpsykiatri Susanna Kalliselta ja nuorisopsykiatri Petra Laineelta. (LIITE3, suostumuslomake yhteinen)

- **Saapumisilmoitus**

Kalliomaan koulussa käytössä ollut saapumisilmoitus otettiin käyttöön sellaisenaan myös alakouluikäisten kanssa. (LIITE4, saapumisilmoitus)

- **Koululaisen taidot-lomake**

Alakoululaisten koulunkäynnin tukijaksojen oman koulun tiedonsiirtoon päätettiin ottaa käyttöön koululaisen taidot-lomake. Yläkoulun puolella sen käytöstä oli jo luovuttu. Lomake päätettiin ottaa käyttöön tiedonsiirron tueksi. (LIITE5, koululaiset taidot opettajan lomake)

- **Lausunto koulunkäynnistä sairaalakoulussa**

Koulunkäynnin tukijakson jälkeen päätettiin kirjoittaa lausunto samalle lomakkeelle kuin muutkin koulun lomakkeet. Lausunto lähetetään jakson jälkeen oppilaan huoltajille ja oman koulun niimeämälle yhteyshenkilölle. (LIITE6, lausunto koulunkäynnistä sairaalakoulussa)

- **Palaute koulunkäynnin tukijaksosta**

Hanna Leino valmisti yhdessä Terhi Ahosen kanssa palautelomakkeen. Palautetta pyydettiin huoltajilta, oppilaalta, hoidon työntekijöiltä ja muilta tukijaksojen aikaisilta yhteistyötahoilta. (LIITE7, palaute koulunkäynnin tukijaksosta)

2. YHTEISTYÖ ERIKOISSAIRAANHOIDON JA PERHENEUVOLOIDEN KANSSA

2.1 Erikoissairaanhoito

Kalliomaan koulun oppilaat ovat perinteisesti tulleet koulun oppilaaksi erikoissairaanhoidon kautta. Yhteistyökuntien nuorisopsykiatrian työntekijöille Kalliomaan koulu on tuttu yhteistyötaho. Lastenpsykiatrian kanssa yhteistyö aloitettiin lukuvuoden 2017-2018 aikana.

Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian vastaanoton sairaanhoitajat osallistuivat koulunkäynnin tukijaksojen yhteydessä pidettäviin aloitus- tai paluupalaverihin. Mikäli palaverihin osallistuminen ei ollut mahdollista, yhteistyötä tehtiin jokaisen tukijaksolaisen sairaanhoitajan kanssa puhelimitse. Yhteistyötä tehtiin Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian vastaanoton työntekijöiden kanssa sekä Pasilan lastenpsykiatrian poliklinikan työntekijöiden kanssa, jonne yhden tukijaksolaisen hoito oli siirtynyt lähetteen kirjoittamisen jälkeen. Porvoon lastenpsykiatriselta poliklinikalta ei kevään aikana tullut yhtään yhteydenottoa eikä yhtään lähetettä. Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatri Susanna Kallinen informoi Porvoon lastenpsykiatriaa Kalliomaan koulussa käynnistyneistä koulunkäynnin tukijaksoista.

Sairaanhoitaja Petri Heikkilä ja Hanna Leino pitivät puhelinneuvottelun huhtikuun 4.päivänä. Neuvottelussa Hanna Leino vastasi hoidon taholla esiinnousseisiin kysymyksiin ja tarkensi tukijaksojen toiminta-ajatusta koulun näkökulmasta. Petri Heikkilä kirjoitti puhelinneuvottelusta muistion, jonka

hän jakoi sekä Hyvinkään lastenpsykiatrian työntekijöille ja Porvoon lastenpsykiatrialle. (LIITE8, SH Petri Heikkisen muistio puhelinneuvottelusta)

2.2 Perheneuvolat

Tammikuussa Järvenpään perheneuvolan psykologi otti yhteyttä Hanna Leinoon. Perheneuvolan työntekijät olivat kuulleet koulunkäynnin tukijaksoista ja halusivat tiedustella mahdollisuudesta saada ohjata koulunkäynnin tukijaksolle perheneuvoloiden asiakkaana olevia alakoululaisia. Perheneuvolan psykologin kanssa käydyn keskustelun jälkeen Hanna Leino keskusteli asiasta Mika Saatsin ja Reija Laineen kanssa. Lähetekäytänteet päätettiin avata myös kuntien perheneuvoloille. Tähän päädyttiin sen vuoksi, että vuoden alussa ei erikoissairaanhoidolta tulneiden läheteiden määrä oli vielä vähäinen. Taustalla vaikutti myös aloitusinfossa käydyt keskustelut yhteistyökuntien erityisen tuen asiantuntijoiden kanssa ja Kalliomaan koulun toive tavoittaa kotiin jääneet alakouluikäiset oppilaat.

Tieto lähetekäytänteiden muuttumisesta välitettiin yhteistyökuntien erityisen tuen asiantuntijoille tammikuun kirjeessä. Heitä pyydettiin tiedottamaan koulunkäynnin tukijaksomahdollisuudesta perheneuvoloille.

Perheneuvolat olivat kahden tukijaksolaisen yhtenä yhteistyötahona. Näiden oppilaiden hoito oli juuri siirtynyt erikoissairaanhoidon ja yhteistyötä tehtiin koulunkäynnin tukijakson aikana sekä perheneuvoloiden että erikoissairaanhoidon työntekijöiden kanssa.

2.3 Nuorisopsykiatria/Järvenpään nuorisopsykiatrisen poliklinikka

Kahden tukijaksolaisen hoito siirtyi koulunkäynnin tukijakson aikana nuorisopsykiatriselle poliklinikalle. Toisen oppilaan koulunkäynnin tukijaksonpalaveriin osallistui sekä perheneuvolan että nuorisopsykiatrian työntekijät. Toisen nuoren kohdalla Kalliomaan koulun opettaja osallistui koulunkäynnin tukijakson jälkeen Järvenpään nuorisopsykiatrisella poliklinikalla järjestettyyn verkostopalaveriin.

3. YHTEISTYÖKUNTIEN ERITYISEN TUEN ASiantuntijoiden KANSSA TEHTY YHTEISTYÖ

3.1 Aloitusinfo

Aloitusinfo pidettiin 11.joulukuuta 2017. Palaveriin osallistui yhteistyökuntien edustajina erityisen tuen asiantuntija tai erityisopettaja: Taru Kuparinen (Mäntsälä), Helena Palola (Tuusula), Tiina Erkkilä-Waahtera (Järvenpää), Katja Husari (Pornainen), Tiina Luomanen (Sipoo), Miira Arminen (Nurmijärvi). Lisäksi Järvenpäästä tilaisuuteen osallistui rehtorit Marja Yliluoma ja Pia Pohjanpalo sekä psykiatrisen sairaanhoitaja Annika Karvinen. Kalliomaan koululta aloitusinfoon osallistuivat Hanna Leino, Reija Laine ja Terhi Ahonen. (LIITE9, aloitusinfo 111217 pp-esitys)

3.2 Kirjeet erityisen tuen koordinaattoreille

Aloituspalaverin jälkeen Hanna Leino lähetti sähköpostitse joulukuussa, tammikuussa, maaliskuussa ja toukokuussa yhteistyökuntien erityisen tuen asiantuntijoille kirjeet, joiden tarkoituksena oli pitää

erityisen tuen asiantuntijat tietoisina muutoksista ja tiedottaa heitä koulunkäynnin tukijaksojen etenemisestä. Aloituseinfon jälkeen Hanna Leino kävi infossa esiinnousseet kysymykset läpi rehtori Mika Saatsin kanssa läpi. Joulukuun kirjeessä vastattiin aloituseinfonta osallistuneiden esittämiin kysymyksiin. (LIITE10, joulukuun kirje)(LIITE11, tammikuun kirje) (LIITE12, maaliskuun kirje)(LIITE13, toukokuun kirje)

3.3 Vierailut, toiminnan esittely

Hanna Leino kävi esittelemässä 11-13-vuotiaiden koulunkäynnin tukijaksoja sekä konsultaatiokeskusteiden suunnittelua (LIITE14, infotilaisuudet tukijaksoista):

- o Pornaisissa 27.2.2018 erityisopettajille ja oppilashuollon työntekijöille
- o Tuusulassa Jokelan koululla 28.2.2018 erityisopetuksen ja oppilashuollon ilta-päivä
- o Tuusulassa kunnan talolla 7.3.2018 erityisopetuksen ja oppilashuollon ilta-päivä

Muita vierailupyynnöitä ei kevään aikana tullut.

3.4 Yhteistyöpalaveri

Aloituseinfonta sovittu yhteistyöpalaveri pidettiin Kalliomaan koululla huhtikuun 11.päivänä. Yhteistyöpalaveriin osallistuivat Miira Arminen (Nurmijärvi), Taru Kuparinen (Mäntsälä), Helena Palola (Tuusula), Tiina Erkkilä-Waahtera (Järvenpää) sekä Marjo Rissanen (Pornainen). Hoidon edustajana paikalla oli sairaanhoitaja Petri Heikkilä Hyvinkään lastenpsykiatriiselta poliklinikalta. (LIITE15 yhteistyöpalaveri 110418 pp-esitys) (LIITE116, kotisivujen päivitysehdotus huhtikuu18)

4. ALAKOULULAISTEN KOULUNKÄYNNIN TUKIJAKSOT

Ensimmäinen koulunkäynnin tukijaksolainen aloitti Kalliomaan koulussa tammikuun 11.päivä. Kevätlukukauden aikana Kalliomaan koulussa toteutui kahdeksan tukijaksoa. Läheteitä tukijaksolle vastaanotettiin 11 kappaletta. Yhden lähetteen kohdalla tukijakson tarvetta ei enää ollut. Kolme oppilasta jäi ilman tukijaksopaikkaa. Yhdelle heistä tarjottiin mahdollisuutta tukijaksoon, mutta sen tarve oli poistunut. Kahdelle varattiin seuraavan lukukauden alusta paikat tukijaksoille. Heistä toisen kohdalla erityisluokanopettaja Hanna Leino osallistui oppilaan omassa koulussa järjestettävään verkostopalaveriin 22.5.2018. Loppuraportissa ei ole huomioitu avoluokkaien oppilasvalinnan jälkeen toukokuun aikana vastaanotettuja läheteitä.

4.1 Yhteenvedoa toteutuneista koulunkäynnin tukijaksoista

Tukijaksojen lähete

- o 11 lähetettä koulunkäynnin tukijaksolle (3 perheneuvolasta/8 Hyvinkään lastenpsykiatriasta)
- o 8 toteutunutta tukijaksoa (2perheneuvolasta/6 Hyvinkään lastenpsykiatriasta)

Tukijakson tarpeen syyt

- o pitkittynyt kouluikämyttömyys/ei pääse kouluun kotoa

- o huomattavat haasteet koulunkäynnissä ja huomattavat opetuksen järjestämisen haasteet tai huomattavaa haastetta ikätovereiden tai aikuisten kanssa toimimisessa koulussa (käytösongelmaa, aggressiivisuutta, kiusaamista, haasteita ikätovereiden kanssa toimimisessa yms)
- o pitkäaikainen sairausloma/kotiopetus ennen tukijaksoa
- o koulunkäynnin tuen tarpeen arvioinnin tarve

Kotikunta

- o Nurmijärvi 2, Järvenpää 3, Tuusula 3

Sukupuoli ja luokka-aste

- o 6 poikaa/ 2 tyttöä
- o 4 viidesluokkalaista/4 kuudesluokkalaista

Tuen taso

- o yleisopetuksen luokalta 5 (tehostettu tuki)
- o erityisluokalta 2 (erityinen tuki)
- o erityiskoulusta 1 (erityinen tuki)

Tukijakson toteutuminen

- o vähäinen koulunkäynti tukijakson aikana (2 oppilaalle)
- o yhteistyö kunnan lastensuojelun perhetyön kanssa (5 oppilasta)
- o lastensuojeluilmoitus (1 oppilas)
- o lastensuojeluilmoituksen puheeksi ottaminen ja avunpyyntö aamutilanteisiin yhteistyössä huoltajan kanssa (1oppilas)
- o koulunkäynti toteutui suunnitelman mukaisesti (6 oppilasta)

Suosituksat toimenpiteistä palatessa kotikouluun jakson jälkeen

- o oppiaineiden yksilöllistämistä ja tuen lisäämisestä 3oppilasta
- o erityisluokalle siirtymiseen 3kpl
- o luokan kertaaminen 1kpl
- o koulunkäynnin jatkaminen normaalisti
- o psykologin tai neuropsykologin tutkimusten tekeminen 1kpl
- o erityiskouluun siirtyminen
- o moniammatillisen yhteistyön käynnistyminen, lähinnä lastensuojelun perhetyön kanssa (4oppilasta)
- o moniammatillisen yhteistyön jatkaminen lastensuojelun perhetyön kanssa (4oppilasta)
- o neuropsykologinen kuntoutus tai toive tutkimuksista (1oppilaalle)
- o luki-taitojen harjaannuttaminen ensisijaiseksi tavoitteeksi (1oppilas)
- o opetusohjelmien käyttö (Vektor, Ekapeli)

Koulunkäynti tukijakson jälkeen

- o oma koulu 7 oppilasta
- o lukukauden loppuun opiskelu Kalliomaan koulussa 1oppilas
- o koulunkäynnin jatkuminen omassa kunnassa seuraavana lukuvuotena 4 oppilasta

- Kalliomaan koulun oppilaaksi siirtyminen seuraavana lukuvuotena (4 oppilasta, joista yksi yläkoulun opetusryhmään)

5. KONSULTOINTIRAKENTEIDEN SUUNNITTELU

5.1 Puhelinaika

Aloituseinfossa käydyn keskustelun jälkeen Hanna Leino varasi viikoittaisen puhelinajan, joka tiedotettiin yhteistyökuntien erityisen tuen asiantuntijoille tammikuun kirjeessä. Puhelinaika oli tiistaisin 13.30-14.00.

Kevään aikana Hanna Leinolle tuli paljon yhteydenottoja, konsultaatiopuheluita ja muita tiedusteluja. Soittajat olivat yhteistyökunnissa työskenteleviä luokanopettajia, oppilashuollon työntekijöitä, rehtori ja erityisen tuen asiantuntijoita ja hoidon työntekijöitä.

Suurin osa puheluista tuli puhelinajan ulkopuolella. Hyvin toimivaksi toimintatavaksi muotoutui yhteydenoton yhteydessä yhteisen puhelinajan sopiminen puhelinkonsultaatioon. Itse puhelinaika osoittautui keinotekoiseksi ja toimimattomaksi rakenteeksi.

5.2 Sähköpostit ja tekstiviesti

Kevään aikana Hanna Leinolle tuli useita yhteydenottoja sähköpostitse ja tekstiviestein. Sähköpostissa asiointi on hankalaa tietosuojakysymysten vuoksi. Kevään aikana toimivimmaksi tavaksi muodostui sähköpostitse tai tekstiviestitse sovittu erillinen puhelinneuvottelu-aika. Soittopyynnöt sähköpostitse ja tarkempi keskustelu erikseen sovittuna aikana.

5.3 Verkostopalaverit ja kotikäynti

Hanna Leino osallistui kolmeen verkostopalaveriin ja yhteen kotikäyntiin:

- Järvenpää yhden oppilaan kohdalla kaksi verkostopalaveri ennen ja jälkeen tukijaksoon liittyviä palavereja.
- Mäntsälä yksi verkostopalaveri, oppilas ei saanut tukijaksoa keväällä 2018. Hanna Leino osallistui verkostopalaveriin toukokuun lopulla.
- yksi kotikäynti oman kunnan lastensuojelun perhetyön kanssa

6. YHTEENVETO PALAUTTEESTA

Tukijakson jälkeen palautelomake annettiin paluuvaiheessa kaikille osallistujille. Palautelomake pyydettiin palauttamaan rehtori Mika Saatsille postitse tai sähköpostitse. Yhteenveto on tehty 31.5.18 mennessä vastaanotetuista palautteista. Kevään aikana saimme 25 palautetta seuraavilta tahoilta:

- oppilas 3kpl
- huoltaja 6kpl
- hoito 6kpl
- oma koulu 6kpl

- muu, mikä
 - kuraattori 1kpl
 - perhetyöntekijä 1kpl
 - sosiaalityöntekijä 2kpl

6.1 Aloitusvaihe

Mistä kuulit koulunkäynnin tukijaksoista?

- hoitavalta lääkäriltä 3kpl
- kollegalta
- lapsen omalta koululta
- perheneuvolasta
- erityisen tuen asiantuntijalta 4kpl
- hoidon työntekijältä ja erityisen tuen asiantuntijalta 1kpl
- hoidon työntekijältä ja oman koulun työntekijältä
- hoidon työntekijältä ja oman kunnan sosiaalitoimelta
- vanhemmilta 2kpl
- äidiltä
- koululta
- apulaisrehtorilta
- Hanna Leinolta
- kuraattorilta
- ei vastausta
- minun vanhemmilta
- aloituspalaveria sovittaessa
- tiesin etukäteen koulumme kontaktien (erit. Reija Laineen) kautta

Oliko tutustumiskäynti tarpeellinen?

- Kyllä ehdottomasti
- erittäin informatiivinen ja hyvä
- en ollut mukana 2kpl
- Kyllä antoi ensivaikutelman
- koulun edustajat eivät käyneet tutustumiskäynnillä
- joo
- ei ja joo
- kyllä, lapsen kannalta. Meille vanhemmille paikka ja metodit tuttuja entuudestaan.
- kyllä 8kpl
- oli tarpeellinen 2kpl
- erittäin tarpeellinen, siinä karisi turhat lapsen pelot
- ehdottoman tarpeellinen

Onnistuiko aloituspalaveri?

- Kyllä oppilas huomioitiin, informaatiota vanhemmille ja lapselle hyvin.
- kyllä 8kpl
- aloituspalaveri oli hyvä ja lapsen motivaation kannalta erinomainen
- kyllä, EO Hanna Leino toimi tässä loistavasti
- en päässyt mukaan 2kpl

- koen tullee hyvin kuulluksi
- tuli kaikki tarpeellinen tieto
- kyllä, se sisälsi kaiken tarpeellisen
- en muista
- palaveri oli hyvä 2kpl
- onnistui hyvin 2kpl
- kyllä, toiveikkain mielin lähdimme pois, koska oppilas oli kuultu ja hän jäi mielellään.
- en päässyt aloituspalaveriin mukaan, mutta sain palautetta että se oli ollut erittäin onnistunut

Tulitko kuulluksi aloitusvaiheessa?

- kyllä 10 kpl
- tulin
- mielestäni lasta kuultiin hyvin
- kyllä puhelimitse
- erittäin hyvin, samoin lapsi
- joo 2 kpl
- en tiedä
- kyllä-pitkä puhelinkeskustelu open kanssa
- tuli
- koululta oli sovittu, että ope toimii yhteyshenkilönä

Miten voimme parantaa toimintaamme aloitusvaiheessa?

- lapsen ja nuoren sitoutumisen tärkeys 1kpl
- lapsen ja nuoren motivaation tulisi olla ”meillä kaikilla ”paremmin selvillä 1kpl
- selkeyttä aikoihin, ajanjaksoihin sekä palaveripaikkoihin 1kpl
- kaikki sujui hyvin 3kpl
- tiedotusta molempiin suuntiin on hyvä lisätä
- Hyvä tällaisena!
- En tiedä!
- minun mielestäni ei tarvitse muuttaa

6.2 Tukijakso

Oliko jaksosta apua?

- jakso ei toteutunut. LASU-ilmoitus, lisäinfoa lasuun perheen tilanteesta
- kyllä, lapsen koulunkäynti sai uuden alun, mahdollisuuden ja jatko-opintopaikan
- ei osaa sanoa, koska tukijakso jatkuu
- hyvin paljon/kyllä-tulos se on tämäkin/kyllä 3kpl/ kyllä, tilanne selviää/kyllä, suuresti/
- kyllä, uusia näkökulmia, mutta tukea myös omille aiemmille havainnoille
- tuen koordinoinnin kannalta kyllä /tukijaksosta oli paljonkin apua
- jää nähtäväksi, mutta koulunkäyntihän onnistui!
- oppilas oli harmittavan paljon pois
- suuri apu. Lapsi sai paikan käydä koulua ja rentoutua, sai opittua loput lukuvuoden asiat ja rakenteen takaisin päiviinsä.
- kyllä hyvin
- näyttää olevan, lapsi selkeästi koulumyönteisempi
- kyllä, katkaisi kouluakäymättömyyden kierteen

- kai
- oli
- huomattavan positiivinen muutos koulunkäynnissä ja voinnissa
- kyllä oppilas alkoi käydä koulua
- selvästi, koulunkäynti lähti sujumaan
- tukijakso oli lapsen koulunkäynnin kannalta erittäin onnistunut

Sujuiko yhteistyö Kalliomaan koulun opettajan kanssa tukijakson aikana?

- kyllä hyvin
- kyllä 9kpl
- hienosti
- sujui mielestäni hyvin
- kyllä sujui loistavasti
- yhteistyö oli erinomaista
- sujui kiitettävästi
- kyllä, olimme yhteydessä tarvittaessa
- kyllä, vaikka olikin ihan vain muutama kontakti
- yhteistyö sujuvaa ja avointa
- kai
- sujui hyvin
- erinomaisesti
- kyllä erittäin hyvin. Rautaisia ja ymmärtäviä ammattilaisia

Miten voimme parantaa toimintaamme tukijakson aikana?

- tässä casessa emme löytäneet mitään parannettavaa. Tyytyväisiä ollaan.
- ette mitään jatkakaa samaan malliin
- en tiedä 2kpl
- tiedonkulkua voi vielä parantaa molempiin suuntiin
- olisiko mahdollista oman koulun opettajan/avustajan käynti kesken jakson katsomassa opiskelukeinoja ja lapsen työskentelyä
- kaikki sujui mielestäni hyvin näin 2kpl
- hyvin sujui, ehkä vielä luokanopettajan ja erityisopettajan tiedottamista lisää. luokanopettaja oli vähän pimennossa
- tarvittaessa voisi tiivistää yhteistyötä oman koulun ja hoitotahon kanssa

6.3 Paluuvaihe

Oliko paluupalaveri tarpeellinen?

- kyllä hyvin tarpeellinen
- kyllä 8kpl
- kyllä, hyvä tiedonsiirtoon
- kyllä. Tiedämme missä mennään.
- kyllä, mutta paluu vielä siirtyi
- Kyllä. Käytännön asiat hoitui ja perhe/lapsi sai uskoa tulevaan koulunkäyntiin
- oli
- kai

- kyllä, nyt myös tavallinen koulu tuntuu ymmärtävän paremmin
- ei
- kyllä, kaikkien osapuolten tarpeellista olla ajan tasalla
- varmasti
- on kaikkien kannalta
- ehdottoman tarpeellinen
- palaveri oli tarpeellinen
- Kyllä. Tietoa saatiin vaihdettua.
- paluupalaveri omalla koululla oli erittäin tarpeellinen

Keskusteltiinko paluupalaverissa kaikki tarpeelliset asiat?

- kyllä 11kpl
- joo
- palaverissa olisi ollut hyvä jakaa puheenvuoroja enemmän
- palaverissa keskusteltiin kaikki
- mielestäni kyllä, tavallinen koulu oli ehkä vähän puolustuskannalla
- tarpeellinen tuli, mutta jatko oli epäselvä
- en tiedä
- kyllä, esiin tuli hyvät ohjeet jatkoon
- kyllä ja oppilas hienosti mukana kertomassa omia näkemyksiään
- luulisin
- kyllä, vaikka en ollut keskustelussa
- kyllä, isolla porukalla ja realistisesti
- paluupalaverissa saimme oleellista tietoa tilanteesta
- palaverissa saatiin siirrettyä omalle koululle todella tärkeää tietoa lapsen tilanteesta, opiskelutaidoista/kyvyistä sekä haasteista ja kuinka omalla koululla voitaisiin näihin paremmin tarttua

Miten voimme parantaa toimintaamme omaan kouluun paluuvaiheessa?

- paluupalaveri oli hyödyllinen ja paljon tietoa sisältävä. Tuotiin omaan kouluun runsaasti opiskelukeinoja ja ymmärrystä lapsen oppimisesta
- ei tarvitse
- en tiedä
- olemalla yhteydessä/yhteistyössä vakikouluun
- Ainakin tämän oppilaan tilanteessa laajempikin verkostopalaveri olisi ollut paikallaan. Moni asia jäi ilmaan. Hyvä paikka saada verkosto "samalle kartalle" siitä, missä mennään. Erityisesti toivon hoitavan tahon osallistumista näihin. Heillä kuitenkin iso merkitys jatkon suhteen, esim. koulupaikka.
- hyvin meni, kunhan saisi oppilaan vielä kouluun
- siirtovaihe sujui hyvin

Muita ajatuksia koulunkäynnin tukijaksosta Kalliomaan koulussa

- Lapsen ja perheen sitoutuminen tukijaksoon oli hyvä. Tulokset hyviä tukijaksolta
- Ihanasti oppilas on avautunut. Jatkaa hyvää työtä. Tämä on ehdottomasti tarpeellista tukitoimintaa.
- Hyvä systeemi ja hyvä opettaja. On tarpeellista ottaa tukijaksolle myös näitä 11-12 –vuotiaita.
- olemme tyytyväisiä kouluun sekä siihen, että lasta kuullaan hyvin
- lapsi sai juuri oikeaan aikaan tämän tukijakson ja hengähdystauon omasta koulusta. Hänen mieliala koehenki selvästi jakson aikana ja piti koulusta. Me vanhemmat olemme erittäin tyytyväisiä ja kiitollisia, että lapsemme sai apua tässä muodossa!

- Hyvä! Hyödyllinen!
- Tukijakso Kalliomaan koulussa oli erittäin onnistunut. Ensimmäinen koulu, jossa poika oli motivoitunut tekemään tehtäviä ja johon hän lähti aina hyvin mielellään. Keskustelimme pojan kanssa ja hän totesi haluavansa olla Kalliomaan koulun oppilas-me olemme samaa mieltä hänen vanhempinaan. Kiitos!
- Hienoa, että toiminta laajenee. Tällaiselle varmasti tarvetta, kunhan saadaan hoitavat tahot vielä paremmin tietoisiksi näistä tukimahdollisuuksista ja aktivoitumaan niiden suhteen. Ilman oman koulun oppilas-huollon aktiivisuutta tätä tukijaksoa ei olisi ainakaan tällä aikataululla saatu toteutettua.
- oikein jäi positiivinen kuva. Oppilas kävi koulua ja teki siellä tehtäviä, mikä on ollut oppilaan historian nähden poikkeuksellista. Opettaja oli selvästi asiantuntija ja konsultoi ja teki tuki kollegoitaan oletettavasti sekä uusia keinoja antoi.
- Hienoa, että tällaiseen on mahdollisuuksia olemassa. NS normaalikoulun maailma poikkeaa paljon Kalliomaan tilanteesta. Tiedonsiirto molempiin suuntiin on tärkeää.
- Hyvä- olisin halunnut jatkaa siellä. Paras koulu, vaikka matka pitkä-haluan käydä Kalliomaan koulua.
- Hyvin ammattitaitoista toimintaa. Hanna Leinolle kiitokset!
- Erittäin tärkeä lisä koulupudokkaiden kouluun takaisin saamiseksi. Mitä sitten, jos tämäkään ei auta? Kiitos teille!
- Tukijakso on erittäin hyvä tapa tukea haastavissa tilanteissa koulunkäynnin sujumista. Usein näissä tilanteissa koulun keinot ovat riittämättömiä. Olisi hienoa, jos tuki voisi laajeta vieläkin nuoremmille oppilaille.
- Tukijakso oli erittäin onnistunut ja Kalliomaan koulun henkilökunnan ammattitaito on ihailtavaa!

7. HUOMIOITA, AJATUKSIA JA POHDINTAA

Koulunkäynnin tukijaksojen järjestäminen sekä konsultaatiorakenteen suunnittelu alakouluikäisille herätti monia kysymyksiä, joihin en lukuvuoden aikana vastauksia löytänyt. Olen kirjoittanut muutamia havaintoja, ajatuksia ja pohdintaa siitä, miten tänä keväänä aloitettua yhteistyötä alakoululaisten oppilaiden ja lastenpsykiatrisen hoidon kanssa voisi jatkaa ja mitä yhteistyössä tulisi huomioida. Jaoin pohdintani neljän otsikon alle: opetuksen järjestämiseen, moniammatilliseen yhteistyöhön, konsultaatiorakenteiden suunnitteluun sekä puheeksi ottamiseen.

7.1 Opetuksen järjestämiseen liittyvää pohdintaa

7.1.1 VSOP/luokankertaaminen: STOP-merkki tai vähintään varoituskolmio

Huolestuttavan usein jo alakouluikäiselle oppilaalle laaditaan VSOP (vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen päätös). Näin toimittaessa on tärkeää huomioida oppivelvollisuuden riittäminen peruskoulun loppuunsaattamiseen. VSOP:n päätöstä tehdessä tulee aina laatia samanaikaisesti oppimissuunnitelma, mihin on kirjattu koulunkäynnin tilanne, suoritettavat opinnot ja oppiainekohtainen suunnitelma opintojen etenemisestä. Huoltajien ja oppilaan kanssa tulee myös keskustella, siitä että VSOP:n tekeminen tarkoittaa lähes poikkeuksetta lisävuosia peruskouluopintoihin.

Ilmetystä herättää myös se, miten yleisopetuksen luokissa pystytään VSOP toteuttamaan ilman, että oppilasta kuormitetaan kohtuuttomasti kotona tehtävillä paketeilla. Suositeltavaa olisi aina ensin lisätä tukea, kokeilla painopisteiden avulla opinnoissa etenemistä. Jos lukuvuoden aikana on paljon poissaoloja ja vain todella vähän koulunkäynnin suorituksia, tulisi oppilaan kerrata koko vuosi. Erityisen haastava tilanne on VSOP:n tekeminen yleisopetuksen luokassa opiskelevalle kuudennen luokan lopulla. VSOP päätöksen jälkeen oppilas siirtyy seitsemännelle luokalle. Aineopettaja- luokanopettajajärjestelmän yhdistämisen haasteiden vuoksi tällaisissa tapauksissa olisi erityisen tärkeää laatia oppimissuunnitelmaan tarkka suunnitelma opintojen etenemisestä. Suosittelen aina pohtimaan ja kirjaamaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin VSOP-päätöstä tehdessä miten oppilaan koulunkäynti etenee, kuka sitä seuraa ja on vastuussa opetuksesta sekä oppimissuunnitelman päivityksestä.

Kalliomaan koulun konsultoivien erityisopettajien rooli tässäkin kohdassa korostuu.

7.1.2 Koulupäivän lyhentäminen

Koulupäivän lyhentäminen pitkäaikaisesti on aina huomioitava myös pedagogisessa asiakirjoissa. Oppilas ei voi edetä yleisen tuen piirissä pitkäaikaisesti lyhennetyin koulupäivin. Oppilaan koulunkäynnin eteneminen tulisi kirjata oppimissuunnitelman opinto-ohjelmaan tarkasti. Koulun henkilökunnan tulisi aina selkeästi kertoa oppilaalle, huoltajalle sekä koulupäivän lyhentämistä suosittelevalle hoidon työntekijälle mitä koulupäivien pitkäaikaisesta lyhentämisestä seuraa.

Mielestäni oppilas pitäisi aina siirtää näissä tapauksissa vähintään tehostettuun tukeen, jolloin hänelle tulee laatia oppimissuunnitelma, jossa esimerkiksi painoalueittain opiskelu kirjataan tarkasti. Olisi myös tärkeää kokeilla koulunkäynnin keventämistä siirtymällä tehostettuun tukeen ja painoalueittain opiskeluun ennen koulupäivien lyhentämistä pitkäaikaisesti tai kotiopetukseen siirtämistä.

7.1.3 Kotiopetus

Oppilaan oma koulu tai hoidon työntekijät suosittelivat useille tukijaksolaisille kotiopetusta. Mikäli alakoululainen oppilas on pitkäaikaisesti jäänyt kotiin, tulisi oppilaan saada moniammatillista tukea kouluun pääsemiseen. Kotiopetus voi pahimmillaan vahvistaa kotiin jäämistä. Yhteistyö lastensuojelun perhetyön, lastenpsykiatrisen hoidon ja oman koulun välillä on välttämätöntä kotiin jäämisen pitkittyessä.

Kotiopetus ei voi olla ratkaisu myöskään tilanteissa, joissa koulussa oppilasta on pitkäaikaisesti kiusattu, oppilaan käytös on haastavaa tai hänellä on toistuvia konflikteja toisten oppilaiden tai opettajien kanssa. Oppilas tarvitsee moniammatillista tukea oppiakseen selviytymään kiusaamisesta ja oppiakseen vuorovaikutus- tai tunnetaitoja. Näitä taitoja ei voi opetella kotona yksin. Nämä oppilaat haastavat koulun henkilökunnan keksimään keinoja ja tapoja oppilaan, kuinka oppilasta voidaan tukea koulupäivän aikana.

Suosittelisin Kalliomaan koulun konsultoitavien opettajien mukaan ottamista yhteistyöhön ennen kuin alakoululainen oppilas siirretään kotiopetukseen. Myös koulunkäynnin tukijakso voisi olla kotiopetusta harkittaessa hyvä vaihtoehto.

7.1.4 Huoltajille paljon palavereita

Neliviikkoisen tukijakson rakenne (tutustumiskäynti, aloituspalaveri ja paluupalaveri) kuormittavat paljon huoltajia. Töistä poissaolot, pitkät matkat julkisilla, palkattomat poissaolot töistä nousivat esille muutamien huoltajien kanssa keskusteltaessa. Voisivatko huoltajat saada tähän jotain tukea? Tämä ei kuitenkaan muodostunut esteeksi tukijaksolle osallistumiselle kevään 2018 aikana.

7.1.5 Koulunkäynnin tukijaksojen tavoitteet

Tukijaksoille aloituspalaverissa asetetut tavoitteet saavutettiin mielestäni lähes kaikkien oppilaiden kohdalla hyvin. Kahden tukijakson jälkeen huolta oppilaan tilanteesta siirrettiin vahvasti kunnan lastensuojelun perhetyölle. Kahden tukijaksolaisen kohdalla huolta siirrettiin myös kunnan erityisen tuen asiantuntijoille oppilaan erityisen tuen järjestämisen ja opetuspaikan järjestämisen suhteen. Tavoitteita asetettaessa tulee maltaa huomioida lähtötilanne ja suosittelen maltillisuutta tavoitteiden asetteluun. Aloituspalaverissa kaikki osallistujat saivat kertoa toiveitaan ja ehdottaa tavoitteita. Tärkeimmäksi nostin aina oppilaan itsensä tukijaksolle asettamat tavoitteet.

Koulunkäynnin haasteet omassa koulussa eivät poistuneet koulunkäynnin tukijakson aikana. Saadun palautteen mukaan tukijaksoista katsottiin kuitenkin olleet hyötyä. Myös niissä tapauksissa, joissa poissaoloja oli paljon, seurasi tukijaksosta jotain. Näyttö siitä, että näinkin vahva koulunkäynnin tukitoimi ei auta, voi nopeuttaa kunnan perhetyön käynnistämistä tai muita lastensuojelullisia toimenpiteitä.

7.2 Moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvää pohdintaa

7.2.1 Yhteistyö lastenpsykiatrian kanssa

Yhteistyö lastenpsykiatrian kanssa käynnistyi kevään aikana Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian vastaanoton kanssa. Ensimmäisten tukijaksolaisten palaveriin oppilaan sairaanhoitajat eivät päässeet paikalle, mutta kevään edetessä heidän osallistuminen lisääntyi huomattavasti. Ensimmäisiä tukijaksoksoja lukuun ottamatta sairaanhoitajat osallistuivat moniammatillisiin aloitukseen ja paluupalaveriin.

Porvoon lastenpsykiatrian työntekijöiltä ei tullut kevään aikana yhtään yhteydenottoa Kalliomaan kouluun. Hanna Leino lähetti joulun- ja tammikuussa myös Porvoon lastenpsykiatrian lääkärille koulunkäynnin tukijaksoksojen suunnitteluun liittyviä tiedotteita. Aloituspalaverissa sovittiin, että Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatri Susanna Kallinen toimii yhteyshenkilönä Porvoon lastenpsykiatriaan.

Suosittelen, että lukuvuoden 2018-2019 alussa konsultoivat erityisluokanopettajat huomioivat Porvoon lastenpsykiatrian kanssa tehdyn yhteistyön vähyyden. Pornainen jatkaa koulumme yhteistyökuntana. Pornaisissa asuvien koululaisten lastenpsykiatrisen hoidosta vastaa Porvoon lastenpsykiatria. Lukuvuoden 2018-2019 alussa suosittelen yhteydenottoa Porvoon lastenpsykiatriaan, jotta myös Pornaisten oppilaille on jatkossa tasavertaiset mahdollisuudet päästä Kalliomaan koulun tukijaksoksoille.

7.2.2 Yhteistyö perheneuvoloiden kanssa

Keväällä kahden tukijaksolaisen kohdalla tehtiin yhteistyötä kunnan perheneuvolan työntekijöiden kanssa. Näiden kokemusten perusteella pitäisin tärkeänä, että kuntien perheneuvoloiden lastenpsykiatrit saavat myös jatkossa kirjoittaa lähetteitä koulunkäynnin tukijaksoksoille.

7.2.3 Tukijaksot hoidon nivelvaiheessa

Kolmen tukijaksolaisen kohdalla koulunkäynnin tukijaksokso ajoittui jonkinlaiseen hoitokontaktin muutosvaiheeseen. Oppilaan hoito siirtyi tukijaksokso aikana tai juuri ennen sitä lastenpsykiatriasta nuorisopsykiatriaan kahden tukijaksokso aikana. Yhden tukijaksokso aikana hoito siirtyi perheneuvolasta Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian vastaanotolle. Oli mielenkiintoista saada kaikki eri toimijat samaan palaveriin. Näiden muutosten yhteydessä pidetyissä palaverissa eri hoitotahot kohtasivat luontevasti kouluasioiden äärellä. Opettajalle välittyi tunne hoidon hyvästä työstä nivelvaiheessa. Uskoisin, että myös huoltajille välittyi tunne siitä, että heidän lapsensa asioista huolehditaan hyvin. Voisiko tulevaisuudessa koulunkäynnin tukijaksoksoihin sisällyttää tietoisesti myös nivelvaiheen yhteistyötä?

7.2.4 Ikäraajat

Lukuvuonna 2017-2018 koulunkäynnin tukijaksoksoiseksi otettiin 11-13-vuotiaita koululaisia. Oppilaiden hoito siirtyi lastenpsykiatriasta nuorisopsykiatriaan hänen täytettyään 13-vuotta. Kahden tukijaksolaisen hoito siirtyi nuorisopsykiatrian puolelle lähetteen kirjoittamisen jälkeen. Toisen heistä aloituspalaveriin osallistuivat sekä perheneuvolan työntekijä että nuorisopsykiatrian työntekijät. Jäin lukuvuoden lopussa miettimään tulisiko ikärajaa laskea 10-vuoteen?

7.2.5 Kotiin jääneet

Kotiin jääneiden oppilaiden kohdalla moniammatillinen yhteistyö on erityisen tarpeellista tukijakson alusta alkaen. Lastensuojelun perhetyön tuki kouluun lähtemisen tukemiseksi on sovittava jo tukijakson suunnitteluvaiheessa. Perhetyö pystytään helposti lopettamaan tarpeettomana. Tukijakso on liian lyhyt aika perhetyön käynnistymiseen ja tuen saamiseen.

Tämän toimintamallin mukaisesti toimin kevään viimeisten tukijaksolaisten kohdalla. Pitkään kotona olleelle koululaiselle sovittiin perhetyön tuki ennen tukijakson alkamista. Perhetyö aloitti perheen kanssa työskentelyn tukijakson alussa. Oppilaan koulunkäynti sujui hyvin koko tukijakson ajan. Aamuisin koulukyytiin pääseminen sujui ilman perhetyöntekijän läsnäoloa.

Tukijakson käynnistäminen kotiin pitkäaikaisesti jääneille ilman oman kunnan perhetyön tukea ei mielestäni ole suositeltavaa. Suosittelen oman kunnan lastensuojelun perhetyön mukaan ottamista moniammatilliseen yhteistyöhön tukijaksojen suunnitteluvaiheessa erityisesti pitkäaikaisesti kotiin jääneiden oppilaiden kohdalla.

Toivon, että kotiin jääneet alakouluikäiset ohjautuisivat koulunkäynnin tukijaksoille jatkossakin. Kevään 2018 saimme useita hyviä kokemuksia kotiin jääneiden alakoululaisten koulunkäynnin uudelleen käynnistämisestä.

7.2.6 Vanhempien tukeminen

Miten vanhempien tukeminen järjestetään jatkossa Kalliomaan koulussa? Alakouluikäisten vanhemmat ovat vielä huoltajina usein alussa erityisen haastavan lapsen vanhemmuudessa. Miten Kalliomaan koulun oppilashuolto voi tukea heitä? Nämä ovat tärkeitä moniammatillisia haasteita, jotka tulee huomioida koulumme toiminnassa ja sen suunnittelussa.

7.2.7 Ei ystäviä, ei harrastuksia...ei koulua

Useat koulunkäynnin tukijaksolaiset kertoivat, ettei heillä ole ystäviä eikä heillä harrastuksia. Harrastuksista puhumista ei mielletä useinkaan koulun tehtäväksi. Harrastusten avulla voi kuitenkin löytää ystäviä, viettää ohjatusti vapaa-aikaa ikätovereiden kanssa ja harjaannuttaa monia koulunkäynnin kannalta tärkeitä taitoja. Ystävät ovat kaiken ikäisille lapsille tärkeitä, eikä niiden merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille varmasti vähene nuoruusikään tullessa.

Olen erityisen huolissani alakouluikäisistä psyykkisesti oireilevista lapsista, jotka ovat jääneet mielekkään vapaa-ajantoiminnan ja kaveripiirin ulkopuolelle ja ajautuneet vielä kotiopetukseenkin. Pelkästään pedagogisin tukitoimin heidän elämänlaatuaan ei voida kohentaa, koska lapselle kaverit ja mielekäs vapaa-ajantoiminta ovat usein merkityksellisempiä asioita kuin matematiikan tehtävät.

Koulussa asia voidaan huomioimalla kannustamalla vanhempia ja lasta hakeutumaan harrastusten pariin. Voisiko Kalliomaan koulussa työskentelevä kuraattori olla tässä tukena? Oman kunnan lastensuojelun perhetyön kautta oppilaille palkatut tukihenkilöt tarjosivat kivaa yhteistä vapaa-ajantoimintaa kahdelle tukijaksolla olleelle kevään aikana. Tässäkin asiassa tarvitaan moniammatillista yhteistyötä niin Kalliomaan koulun kuin oman kunnan työntekijöiden kanssa.

7.3 Konsultaatorakenteiden suunnitteluun liittyvää pohdintaa

7.3.1 Yhteistyö lastenpsykiatrisen hoidon työntekijöiden kanssa

Lukuvuonna 2017-2018 tavoitteena oli vain konsultaatorakenteiden suunnittelu. Lukuvuoden aikana yhteistyö käynnistyi mielestäni hyvin Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrisen hoidon työntekijöiden kanssa. Myös Järvenpään perheneuvolan työntekijöiden kanssa yhteistyötä tehtiin kahden tukijakolaisen kohdalla. Näyttäisi siltä, että yhteistyö pelkästään Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian kanssa ei riitä.

Lukuvuodelle 2018-2019 ehdotan seuraavia alakouluikäisten konsultoinnin kehittämideoita:

- **Suunnitelmallinen tiedottaminen**
Konsultoivat erityisopettajat tiedottavat suunnitelmallisesti lastenpsykiatrian hoitotahoja. Suunnitelma tehdään lukuvuoden alussa (kuka, mitä, kenelle, milloin). Porvoon lastenpsykiatrian poliklinikka sekä kuntien perheneuvolat tulee huomioida suunnitelmaa tehdessä.
- **Yhteistyöpalaveri hoidon työntekijöiden kanssa**
Suosittelisin, että lukuvuoden alussa Kalliomaan koulu kutsuu yhteistyöpalaveriin hoitavien tahojen työntekijät, esimerkiksi vähintään 1työntekijä/perheneuvola tai poliklinikka. Suunnittelussa tulee muistaa se, että Kalliomaan koulu on alueen lastenpsykiatrilta uusi yhteistyötaho. Olisi tärkeää esitellä koulua, toimintaamme, kokemuksia nuorisopsykiatrisen hoidon kanssa tehdystä yhteistyöstä, koulunkäynnin merkitystä.
Tätä suosittelen senkin vuoksi, että usean tukijakolaisen lähetteessä oli jonkinlaisia lääkäreiden suosituksia kotiopetuksesta, toistuvia pitkiä sairauslomia koulunkäynnistä jne. Ehdottaisin yhteistyön myötä esimerkiksi toimintamallia, jossa Kalliomaan koulun konsultointi pyydetäisiin aina ennen kotiopetuksen aloittamista tai pitkälle/toistuvalla sairauslomalla määräämistä. Tämä on uusi palvelu, jota lastenpsykiatrilta ei aiemmin ole ollut käytössä.
yhteistyö.
- **Yhteistyöpalaverit erityisen tuen asiantuntijoiden ja hoidon kanssa**
Huhtikuussa järjestetyssä yhteistyöpalaverissa yhteistyökuntien erityisen tuen asiantuntijoiden ja hoidon edustajan kesken syntyi hyvää keskustelua ja pohdintaa. Suosittelisin tällaisten yhteistyöpalaverien järjestämistä säännöllisesti 1-2 kertaa lukuvuodessa.
- **Lähete konsultaatioon vai koulunkäynnin tukijaksolle**
Koska Kalliomaan koulu on vielä tulevinakin vuosina uusi yhteistyötaho lastenpsykiatrilta, voi heille olla haastavaa arvioida milloin oppilas tarvitsisi konsultaatiota tai tukijaksoa. Tämän vuoksi ehdottaisin seuraavaa toimintamallia nyt, kun konsultaatiota tarjotaan myös alakouluikäisille oppilaille:
 - Lastenpsykiatrian työntekijät tekevät aina lähetteen konsultaatioon.
 - Kalliomaan konsultoiva erityisopettaja arvioi tukijaksosta hyötyvät oppilaat saatuun konsultaatiopyynnön, -lähetteen.

7.3.2 Autismin kirjon haasteet

Autismin kirjon diagnoosin saaneen oppilaan koulunkäynnin tukijakson käynnistämistä tulisi tarkkaan harkita. Autismin kirjon oppilaat näyttäisivät haastavan tällä hetkellä jokaisen kunnan opetuksen järjestäjiä. Autismin kirjon diagnoosin usein liittyy vahvaa kontekstisidonnaisuutta, joten tukijaksolla opitut koulunkäynnintaidot eivät todennäköisesti ole siirrettävissä tukijakson jälkeen omaan kouluun. Tämän vuoksi olisi oppilaan etu, että heidän koulunkäyntinsä tukeminen tapahtuisi mahdollisimman pitkään konsultoivien erityisopettajien tuen avulla oman kunnan pitempiaikaisia opetuksen tukimuotoja suunnitellen.

7.3.3 Suostumuslomake

Huhtikuussa pidetyssä yhteistyöpalaverissa erityisen tuen asiantuntijat esittivät toiveen, että hoidon työntekijät täyttäisivät suostumuslomakkeen huoltajien kanssa. Näinhän toimitaan yläkouluikäisten kanssa. Mielestäni tämä on hyvä tavoite, mutta on hyvin todennäköistä, että alakoulujen työntekijöiden pitää jatkossakin osallistua suostumuslomakkeiden täyttämiseen hoidon kanssa. Perustelin tätä toivettani huhtikuun yhteistyöpalaverissa seuraavasti:

- lastenpsykiatrian puolella hoidontyöntekijät tapaavat huoltajia ja lasta yleensä harvemmin kuin nuorisopsykiatrian puolella. Tukijaksolle/konsultaatioon hakeutuminen voi tästä syystä viivästyä tarpeettomasti.
- Kalliomaan koulu on lastenpsykiatrian työntekijöille vielä uusi yhteistyökumppani. Tämän vuoksi pitäisin tärkeänä, että koulujen työntekijät tekisivät yhteistyötä lastenpsykiatrisen hoidon kanssa tässäkin asiassa. Yhteistyökuntien kouluille Kalliomaan on tutumpi yhteistyötaho.

Suosittelen suostumuslomakkeen täyttämiseen yhteistyössä.

7.3.4 Lähetä vai hakemus/ siirtopalaveri vai paluupalaveri?

Ensimmäisissä ohjeistuksissa omaan kouluun siirryttäessä pidettävää palaveria kutsuttiin siirtopalaveriksi. Kevään aikana vakiintui kuitenkin käyttöön mielestäni tilannetta paremmin kuvaava paluupalaveri sana.

Reija Laineelta saamani tiedon mukaan lastenpsykiatrian työntekijät olivat vierastaneet myös terveydenhoidossa käytössä olevaa lähetä sanan käyttöä koulunkäynnin tukijaksolle hakemisen yhteydessä. Ehdotan, että lähetä sana korvataan hakemus sanalla, joka kuvaa paremmin tilannetta, jolloin oppilaalle haetaan koulunkäynnin tukijaksoa.

7.4 Kuka ottaa huolen puheeksi? Kenellä lupa ehdottaa koulunkäynnin tukijaksoa?

Lukuvuoden 2017-2018 aikana koulunkäynnin tukijaksojen lähetekäytänteet muuttuivat useita kertoja. Aloitimme nuorisopsykiatrian kanssa käytössä olevasta toimintamallista, jossa lähetteen koulunkäynnin tukijaksolle kirjoittaa aina erikoissairaanhoidon lääkäri. Tästä seurasi aivan ymmärrettävästi se, ettei joulukuussa 2017 tullut yhtään lähetettä lastenpsykiatrialta Kalliomaan koulun tukijaksoille. Näitä ymmärrettäviä syitä olivat mielestäni muun muassa valtava lääkäripula sekä ennen kaikkea se, että koulunkäynnin tukijaksot olivat vieras tukimuoto ja Kalliomaan koulu lastenpsykiatrien työntekijöille vieras yhteistyötaho.

Vuoden vaihteessa myös kuntien erityisen tuen asiantuntijat saivat luvan käynnistää lähetteen kirjoittamisen erikoissairaanhoidossa oleville oppilaille. Näin saimmekin ensimmäiset tukijaksolaiset. Tukijaksoille ei kuitenkaan

missään vaiheessa ollut tarkoitus ottaa oppilaita, joilla ei olisi ollut lastenpsykiatrian hoitokontaktia. Hoidon suositus varmistettiin aina näissä tapauksissa ennen tukijakson alkua. Kalliomaan koulu valitsi vain hoitavalta lääkäriltä lähetteen saaneita oppilaita tukijaksolle.

Kolmannen kerran lähetekäytänteitä muokattiin tammikuussa niin, että perheneuvoloiden lastenpsykiatrit saivat luvan lähetteen kirjoittamiseen.

Pidän tärkeänä, kaikilla lapsen kanssa työskentelevillä yhteistyötahoilla on oltava tietoa Kalliomaan koulun alakoululaisille tarjoamista tukimuodoista. Usein lasten kanssa työskentelee moniammatillinen työryhmä. Pidän tärkeänä, että koulunkäynnin tukijaksoa tai Kalliomaan koulun konsultaatiota voi ottaa rohkeasti puheeksi kuka tahansa: huoltaja, perhetyöntekijä, terapeutti, lastenpsykiatrisen hoidon sairaanhoitaja tai lääkäri, oman koulun opettajat, oppilashuolto, rehtori ja niin edelleen...

Suosittelen, että koulun työntekijät voivat siis ehdottaa koulunkäynnin tukijaksoa tai konsultaation pyytämistä, vaikka hoito tekee aina lopullisen päätöksen lähetteen kirjoittamisesta.

LIITTEET

- LIITE 1, lokak suunnittelupäivä
- LIITE2, lokak suunnittelupäivän muistio
- LIITE3, suostumuslomake yhteinen
- LIITE4, saapumisilmoitus
- LIITE5, koululaiset taidot opettajan lomake
- LIITE6, lausunto koulunkäynnistä sairaalakoulussa
- LIITE7, palaute koulunkäynnin tukijaksosta
- LIITE8, SH Petri Heikkisen muistio puhelinneuvottelusta
- LIITE9, aloitusinfo 111217 pp-esitys
- LIITE10, joulukuun kirje
- LIITE11, tammikuun kirje
- LIITE12, maaliskuun kirje
- LIITE13, toukokuun kirje
- LIITE 14, infotilaisuudet tukijaksoista
- LIITE15 yhteistyöpalaveri 110418 pp-esitys
- LIITE16, kotisivujen päivitysehdotus huhtikuu18